

N. T. R. COLLEGE, SURAT

Manuscript Library

9KT.

No. ^{Rel.} 575
Ser. 929

Title: *Āsanchaṇḍīyā*

929

Ashayeh anisnaye.

2. जा: १॥२ नि (रुयि: : Title

: Title

• • •

: Author

• • •

: Editor

50

• • • • •

: Year, Vols.

कालिकाऽ

...

: Publisher

929

•

•

•

: Remarks

प. आ. श्रीगणेशायनमः अथानेकविवाक्यानि संग्रहादायकेन सं
 ग्रह्यकौशिकादित्योक्तिरिति वाशौचनिर्णयः १ अथपदमंगलार्थं
 २ ग्रंथादौमंगलाचरणं निर्विघ्नपरिसमाप्तिकारणमिति स्मृतं तैर्विघ्नमान
 त्वादादौवधपदं दत्तवान् अनेकक्रुषिवाक्यानि संग्रह्यसमाहृत्य आ
 दायग्रंथकौशिकादित्यः केनलमाशौचनिर्णयमेव लिखति १ आशौ
 चं द्विविधं प्रोक्तं जातकं मतकं तथा अल्पं चैवाधिकं चेति तत्पुनर्द्विवि
 धं स्मृतं आशौचं जातकं ताशौचं प्रोक्तं द्विविधं मुक्तं तत्पुनः
 अल्पादेकभेदाज्जातकं द्विविधं मतकमापि द्विविधं स्मृतं पुनस्त
 तेष्टेष्टगर्भाते चात्मंतुस्तकं तदन्यदधिकं जातं जातिभेदात्तुतम
 तं स्वष्टेष्टपुत्रिकापुत्रिकास्तौ स्वपत्नीगर्भाते चात्मं जातकं तदन्य
 तस्माच्च जातकं अधिकं तदन्यज्जातकं जातिभेदात्परिमितं विप्राणा
 मेतावदधिकं क्षत्रियाणामेतावदतिस्थं तदुत्तरवत्पतिप्राताशौच ११
 मन्मथुन्कातदानीमृतकमप्यल्पमाह ३ श्रोत्रिषाचार्यशिष्यवर्तिक

बंधुगोत्रमृतौ न तं संगोत्रनिर्देशं चाल्पं महदन्य तु पूर्ववत् श्रोत्रि
 षाचार्यशिष्यवर्तिकबंधुगोत्राणामृतौ न ताशौचं संगोत्रनिर्देशं मृता
 शौचं चाल्पं एतस्मादधिकं भवेत् अत्र संगोत्रशब्देन एकगोत्रमात्र
 मुच्यते संगोत्रशब्देन तातिरुच्यते अत्र निर्देशशब्देन दशाहं तरकाको
 निधीयते मतांतरं निरस्यति ४ ॥ यदेकमपि चाथौचं नरपर्याय
 भेदतः पूर्णमस्मादपरस्याल्पमिति भेदमसांप्रतं ॥ असांप्रतं न समीची
 नमित्यर्थः विस्मयमित्याह आशौचे अस्पृश्यत्वकालं दृष्टमिति ॥ याव
 त्कमस्पृश्यामाताप्राकृजानतः पिता अन्येषां तु संगोत्राणाम
 स्पृश्यत्वं न जायते ॥ मातुर्वापि स्तुतकमुक्तं जातकं तावदस्पृश्या भवति
 स्ताना पूर्वपिता अस्पृश्या भवति अन्येषां संगोत्राणां स्तानीना जातकं
 अस्पृश्यात्वं नास्तीत्यर्थो भवति जातकं अस्पृश्यत्वकालमुत्प्रेदानी
 मृतकं केप्याह मृतकं तु त्रिधा भित्वा यावत्पूर्वशान्तिर्गतिः सर्वे त्वस्पृ
 श्यतां याति स च यस्तत्पक्षेण ॥ ॥ मृतकं न ताशौचं त्रिधा भित्वा

१००
 २
 क. आ त्रिधा भज्य यावत्पूर्वोक्तनिर्गमो भवति तावत्पुत्रादयः सर्वे स्तान् योष्य
 स्पृश्या भवन्ति केनिय्यावदस्मिन् च यत्तावदस्पृश्या इति वदति तेषां
 मतेऽपि अस्मिन् च यः यावत्पूर्वोक्तनिर्गमो भवति तावत्पुत्रादयः सर्वे स्तान् योष्य
 र्धमेवोक्तं दृश्यते नवांतरमित्यभिप्रायः उपसमीपे लक्ष्यं तीत्युपलक्षणं
 लापयतीत्यर्थः अल्पजातके आशौचं कृत्वा दर्शयति ॥ स्त्रियने चेति
 तद्गृहे जातं पित्रोऽस्त्रिया सरं ॥ पुत्रिकायां दृष्टितुर्गे हे प्रसूयते तदा मा
 ता पित्रोऽस्त्रिदिनमाशौचं भवति जातके अल्पमाशौचं भवेदादाशौचं च का
 लमेव दर्शयितुं तावदल्पमाशौचं दर्शयति ॥ षष्ठे मासि विनियोजः
 प्रसूतिर्गर्भो निर्गमः ॥ अष्टमे मासि बातर्गो निर्गमः प्रसूतिरित्युच्यते पं
 चमे मासि षष्ठे मासात् स्याद्गर्भो निर्गमः चतुर्थे मासेषु गर्भस्य श्रा
 वणं न च्यते ॥ पंचमे मासि षष्ठे मासि निर्गमः पात इत्युच्यते आद्येषु
 चतुर्षु मासेषु गर्भो निर्गमश्चावहत्याभिधीयते पंचमे पंच षष्ठे पादौ

वसाः पातस्तत्कं मातुरिधं अत अन्येषां पितृश्रवत्रिदिनं समं पंच
 ने मासि चोदिवसाः पातस्तत्कं षष्ठे मासि षड्दिवसाः मातुरिधं अत
 अन्येषां पितृश्रवत्रिदिनं समं अत्र समशब्देन पितृश्रवतातीनां न पा
 ताशौचस्य न्यूनधिकभावो नास्तीत्युच्यते ॥ त्रिदिनं त्रिषु मासेषु चतुर्षु
 च ननु त्रिदिनं श्रावे तु मातुरेव स्यान्जातीनां न वै पितुः इदं न तस्य स्पृष्टत्वा
 दुपेक्षितं ११ ॥ नाभिकृतं नतः कर्त्तव्यं शिशोः प्रेतोतिस्तत्कं मातुः पूर्णं
 अन्येषां पितृश्रवत्रिदिनं समं ॥ नाभिकृते दनात्पूर्व शिशोः प्रेतोतिस्तत्कं
 तत्कं मातुः पूर्णं अन्येषां तातीनां पितृश्रवत्रिदिनं समं अत्रापि समशब्दो
 र्थः पूर्वोक्त इत्येव १२ ॥ शेषाणां नियतपूर्णा नित्याहं कथा माह ॥ दाशाहं
 द्वादशाहं च पक्षमासमनुक्रमारं अत्र द्वादशानि विदुः प्रवर्णानां पूर्ण
 स्तत्कं इदं स्पृष्टत्वा न व्याख्यातं विप्राणामेकरात्रं वत्तद्व्याणां त्रि
 नासरं त्रिरात्रं चोदशाहं १३ ॥ विप्राणामेकरात्रं स्तत्कं

आ० तच्छ्राणां त्रिवासरं विप्राणां त्रिरात्रं चैतच्छ्राणां दशरात्रं चैति यत्तन्नोचि
 ३ तं अनेन श्लोकेन वांतरनिरस्तं १४ सर्वेषां पूर्णस्मृतकं दर्शयति किन्तु
 नाभेः शिशोर्मत्तौ मृतस्य प्रसवेपि च मातुश्च शोत्रिणां चैव सर्वेषां पूर्ण
 स्मृतकं किन्तु नाभेः शिशोर्मत्तौ मृतस्य शिशोः प्रसवेपि च चित्रो हस्तीनां
 पूर्णस्मृतकं १५ स्मृतिमध्ये मृतैवाकेशा वंसद्यः पराकृतं शावादल्या समा
 वापि स्मृतिः शावेन शुध्यति जातस्मृतकं मध्येवाकेशे मृतस्य शिवसंवेधिका
 कावैव सद्य एव प्राकृतं निराकृतं मित्यर्थः अत्र सद्यः शावेनाहर्मात्रमुच्य
 ते शावाच्छावाशौ नादल्यावासमाना स्मृतिः प्रायेण शावेन शावाशौ च
 न शुध्यति १६ स्वभाववद्वस्मृतिस्तु न्यूनं शावं किशोधिनी वद्वसं
 स्यादिनं यत्तु तत्तु न्यूनं नवद्वच्यते ॥ स्वभाववद्वस्मृतिस्तु न्यूनं शावं वि
 शोधयति स्वभाववद्वशब्दस्यार्थमाह वद्वसं स्यादिनं यत्तु तत्तु स्वभावव

दूयत इति १७ स्मृतिमध्ये यदा तुल्यमधिकं वा मृतं तथा शावेन शु
 ध्यते स्मृतिर्निरस्तः शावशोधिनी स्मृतिमध्ये जातस्मृतकं मध्ये यदा जा
 तस्मृतके तुल्यमधिकं वा मृतं तस्मृतकं प्राप्तं तदा मृतशौचेन जातकं शु
 धि स्मृतिः शावशोधिनी निरस्त इति १८ स्मृतिमध्ये यदा स्मृतं पूर्वनिधि
 कमाप्तं तत्र तत्र पूर्वैण शुद्धिः स्यादधिकं तु स्वकाकृतः ॥ जातमध्ये यदा
 र्वजातकेन समं वा अल्पं वा जातकं प्राप्तं तत्र पूर्वैण जातकेन द्वितीयं जात
 कं शुध्यति द्वितीयं जातकमधिकं चैतत्स्वकाकृतं न शुध्यति १९ रात्रि
 शेषे यदा स्मृतं पूर्वनिधिकमाप्तं तत्र उर्ध्वदिनं पूर्वोद्यमशेषे दिनत्रयं
 यज्जातस्मृतके रात्रिमात्रशेषे सति पूर्वजातकेन तुल्यमधिकं वा जातकं
 प्राप्तं चैतत् पूर्वस्माज्जातकं उर्ध्वदिनं पूर्वस्मृतकं यदा याममात्रशेषं
 उर्ध्वदिनत्रयं भवति इति स्मृतकप्रकरणं शावेपितु यं न्यूनं वा शावं पूर्व
 न शुध्यति अधिकं तु स्वकाकृतं न रात्रिशेषादि पूर्ववत् शावेपि मृतके पूर्व

४ अ मृतकेन तुल्यं वा न्यूनं वा न्ये यदि प्राप्तां तदा पूर्वैर्णादित्ती वंशुध्याति पूर्वस्मा
 दधिकं चेत्स्वकारेण सुध्याति रात्रिशेषादिकं ज्ञातव्यं हि ज्ञेयं २१ पूर्वशौचे
 नयाशुद्धिस्तृतिनामृतिनां च सा स्तिका मज्जिदं हि त्वात्रैतस्य च स्तुता नपि ॥
 स्तुतमेवामस्तिरति ते स्तुतिनः मृतमेवामस्तीति ते स्तुतिनः तेषां स्तुतिनां मृतिनां
 न पूर्वशौचेनो नराशौ च स्यादाशुद्धिरुच्यते सांस्तिके स्तिकां हि त्वा अन्येवामे
 न मृतके अग्निप्रदं प्रैतस्य स्तुतानपि हि त्वा इतरेषामेवेत्यभिप्रायः २२ पूर्वैर्णा
 परेणापि पित्रोः पित्रोः शावेन हीतरत आशौ च शुद्धिना याप्तिना पित्रोः शान्तिनातः
 पूर्वैर्णा पित्रोः शावेन परेण वा इतरादाशौ च शुद्धिमा माति पित्रोः शावेन न्यस्माद्
 शौचा कुद्धिना प्राप्नोति २३ मात्राभौ च स्यमध्यो चेत्पिता प्रेतत्वमृच्छति ॥ पितु
 र्भरणमारभ्य पुत्राणां दशरात्रकं ॥ मात्राशौ च स्यमध्यो यदि पिता प्रेतत्वमृच्छति
 पितुर्मरणमारभ्य पुत्राणां दशरात्रकं निष्कृतं २४ पित्राशौ च स्यमध्यो चेद्य
 दिमाता प्रमीयते दशाहात्पैतकादूर्ध्वमातर्कपाक्षिणीपवेत् पित्राशौ च

स्यमध्यो यादिमाता मृता भवति पैतकादृशाहार्धमातर्कमातमृतस्य
 तर्कपाक्षिणीपवेत् पैतकादृशाहार्धमातर्कमातमृतस्य २५ नस्तजं शावविशोधनस्यानुमातर्कं
 पैतकं शुद्धिहेतुः यत्पैतके मातमृतं प्रजाते तत्पैतकस्योपरि पक्षिणी स्यात्
 अथातुगमनं मृतं पतिमनुब्रज्य या नारी च लङ्गता नतत्र पक्षिणी काकी पैत
 कादेव शुध्यति मृतं पतिमनुब्रज्य यदि पत्नी अग्निप्रविशति तत्र पक्षिणी न कर्त्तव्या
 भवति किं तु पितृकादेव शौचा कुध्यति २६ पुत्रान्यो वाग्निदत्तस्य तवते वा
 शुचिस्रयोः नवश्राद्धं सविं न युगपत्समापयेत् तस्या अनुगता य अग्निप्रदः
 पुत्रो वा न्यस्त्रयो स्रयो स्नातवैव पित्राशौ चेनेव शुध्यति यदि पूर्वस्मिन् दिवसे पु
 रुषस्य मरणं अपस्मिन्ननुगमनं तथामाता पित्रोर्नवश्राद्धं युगपत्समापयेदित्य
 र्थः २७ भर्तुः पित्रादिभिः कुर्याद्भर्तृपत्न्यास्तथैव सा पत्न्या वा न पत्न्या वा न
 पत्न्या वा न भेदतः इति गोपितः सविं डीकरणकालेनैव सह कस्य संयोगः केन स
 ह कस्याः संयोग इत्याकांक्षायामाह भर्तुस्तपित्रादिभिः संयोगं कुर्यात् अ
 स्याः सह संयोगेपि अपुत्रवती अनुगता अस्याः भर्तृसहसविं डनं यदि

आन्तो पुत्रवती तस्यास्त्रीभिः सह संविंजनमित्युक्तं पद्विंशन्मतेपि कुर्यान्नेन
 तपनं कायदिमता युवाः स्वभर्त्रैव तस्यापि संसर्गवाम् ता युवतिभिर्भर्ता
 ५ रमन्वेति वा तस्याप्यनृत्तसिपिडनं स्तुतेवती भर्तोरमन्वेति या सस्यास्त्री
 भिरनुक्रमादिति ह्यष्टत्रिंशन्मते निर्णयः अथ पुत्रवती वा यद्यनुगता त
 स्याः भर्त्रैव सापिडनं गोभिर्हूमहर्षिरुक्तवान् स्वस्य गोभिरसंयतनित्यभिप्रा
 यवान् गोभिरुक्तवान् २८ कृते पित्रादि सापिडमात्रादुत्पद्यमाने
 धौ अष्टकादौ तथा मातुः पितामह्यादिभिः क्रमात् पित्रादि सापिड्येकते
 अष्टकादौ तथा मातुः पितामह्यादिभिः सह संयोगः कर्तव्यो भवति २९ पृथ
 चित्समा रो हे त्कदाचिद्भ्रातृणी यदि तस्या एव तथा का कं त सा पित्रात्
 माचरेत् पितुः शौचं न तदा शौचं निवृत्तिः किंतु स्वका क एवैव भिप्रायः
 ३० पित्रोर्भृतिः श्रुता वतं दशाहं शेषतः शुचिः श्रवणादि दशाहं न मितिय
 नेदसां प्रतं श्रवणादि दशाहं त्वं बहिस्तु श्रवणे मतं पित्रोर्विषय एवैव मन्म
 था विषये न तथा श्रवणादि दशाहं त्वं दशाहं बहिर्दिग्दर्शनं श्रुतं तदा

संमतं एवं प्रकारं मुष्णानं पित्रोर्मरणविषय एव भवति अथानंतरं अन्यवि
 षये पितरो विना अन्ये पाविषये अन्यथा प्रकारं मुष्णानं तत्पर्यः ३१ मासत्रये
 त्रिरात्रं स्यात् षण्मासेषां क्षिणी पाक्षिणी भवेत् अहस्तनननादयः किं उच्यते
 नेन उच्यते दशाहं बहिर्दिग्दर्शनं नेमरणे श्रुते मासत्रये त्रिरात्रं माशौचं
 भवति न तुर्धमासादिषण्मासपर्यंतं पक्षिणी भवति सप्तममासादि नवममा
 सपर्यंतं अहमात्रं दशमासाद्यंतरं काले स्नानमात्रेण शुद्धिर्भवति ३२
 ताति मृतौ यदा शौचं दशाहं बहिः श्रुते एकदेशमिदं स्नात्वा देशगंतरे शुचिः
 ताति मृतौ ताति मरणं यदा शौचं दशाहं श्रुते सति यदा शौचं मासत्रये त्रिरात्रं
 स्यादित्यादि नोक्तं तदिदमेकदेशोक्तं देशगंतरेण तु स्नानमात्रेण शुद्धिर्भव
 ति ३३ देशकालादिभेदेपि मातापित्रोर्भृतिः श्रुता श्रवणादि दशाहं स्या
 निर्देशत्वमिति श्रुतेः दशाहं बहिर्दिग्दर्शनं देशकालादिभेदेपि मातापित्रो
 र्भृतिः श्रुता सत्यां श्रवणादि दशाहं माशौचं भवति ३४ देशकालादिभेदं
 यति भाषाभेदो महान् व्यावधानमुदादिना त्रिरात्रं जनदं वा प्र

आशौ. त्येकं देशभेदकाः भावते दानुयदा विद्यते सेपि देशभेदतः महानद्याम्
 ६ वधानं यत्र सोपि ३५ महानद्याः दृश्यन्ति कावेरी तुंगभद्रा च कुष्मावती
 जगती तमी भागीरथीति विख्याता पंचगंगाः प्रकीर्तिताः अत्रोक्तं नदीषु म
 हकुक्षोस्ति अन्त्यासु महकुक्षो नास्ति अथवा द्विजाय वधानं अद्विशब्द
 स्यात्कोके मुख्यपर्वताः अथ साम्ये अनेनां पर्वतशब्दो नास्ति त्रिंशद्योज
 नहरं वा प्रत्येकं देशभेदका इत्यर्थः ३६ मृगः सपत्न्या वृत्राया वा वसुं
 वसुं च महं एवमौरसपुत्रोऽपनीतो यदि त्वसौ निर्देशो देशान्तरे विना
 तुः सपत्न्या न तायां तस्या मा वसुं वसुं तावत् अहमौरसो वसुं भवति औ
 रसपुत्र उपनीतश्चेत्तस्मिन् येन मे वसुं भवति ३७ अथ त्व उपनीतश्चेत्ति
 र्देशोऽस्मान्तशुनिः सदशोऽपतः शुद्धिः सदशोऽपेक कथ्यते अमानंतर
 औ रसपुत्रोऽपनीतश्चेत्ति र्देशो निर्गतदृष्टाक आशौ चेत्तानमात्रेण शुद्धि
 र्भवति सदशोऽपे १ शुद्धिः सदशोऽन्तरश्चोकेन कथ्यते ३८ यत्रोपनय

नासुर्वपुत्रः त्रेतल्लभिकति आशौ च त्रिदिनं तन्मातापित्रोः समंतथा
 जन्माद्युपनयनपर्वतं पुत्रो यदि मृतस्यानत्रापि मातृपित्रोः स्त्रिदिनमा
 शौ च मातापित्रोराशौ च भेदो न विद्यते इत्यभिप्रायेण सममित्युक्तं ३९
 आदंतजन्मनः सद्य आचूडानौ शिकी सृता त्रिरात्र उपनीते प्राक् इति
 भेदोऽस्ति गोत्रिणां जन्मादिदंतजननपर्वतं सद्य पशुशुद्धि र्भवति दंतजनेना
 दिचौलपर्वतं नैशिकी अशुचि र्भवति उपनयनात्पूर्वं आशौ च भवतीति भे
 दोऽस्ति गोत्रिणामिति विज्ञेयं ४० चोक्तं न क्रियते यस्य स्वकाळे तन्मृताव
 पि चतुर्थवर्षमारभ्य त्रिदिनं गोत्रिणां समं यस्य शिशोश्चोक्तं न क्रियते नौ
 लकाळे तस्य मृतावपि चोक्तं भावे पि चतुर्थवर्षमारभ्य त्रिदिनं गोत्रिणां त्रिदि
 नं समं पित्रोर्जातीनां त्रिदिनं सममित्यभिप्रायः ४१ त्रितीये प्रथमे वा
 चोक्तं यदि कृतं भवेत् चोक्तं प्रभृतिसर्वेषां गोत्रिणां त्रिदिनं समं त्रिती
 ये प्रथमे वा चेदशिशोश्चोक्तं यदि कृतं भवेत् चोक्तं मारभ्य सर्वेषां शो
 तीनां पित्रोश्च त्रिदिनं सममित्यभिप्रायः ४२ अथ पुत्री मृता चेत्

आशौ मातापित्रोः स्मृतं समं अवस्थासिद्धमाश्रित्य गोत्रिणामन्यायाः स्मृतं अथ
 ७ शब्दस्यानन्तरं समानं पुत्रिकाचेदेनं पुत्रमृतनन्मातापित्रोः स्त्रिदिनमाशौचं
 भवति शातीनामवस्थासिद्धमाश्रित्य प्रकारान्तरमुक्तं ४३ आचौल्लङ्घना
 सद्यस्मदूर्ध्वमहरेव तु चतुर्थवर्षमारभ्य चोलाभावेऽप्यहस्ममं जन्माद्या
 चोलास्य घटवशातीनां शुद्धिर्भवति तदूर्ध्वचोलादूर्ध्वमहरेवाहोरात्रमाशौ
 चं भवेति चोलाभावेऽपि चतुर्थवर्षमारभ्याहोराशौचं मूलस्थाहः शब्दमा
 स्थानि आशौचमिति पित्रोर्गोत्रिणां सममाशौचं स्मृतं ४४ कन्याशौचं
 विवाहोर्ध्वं पितुर्गोत्रेन विद्यते विवाहात्प्राग् गण्डं पुत्रिणोरुप
 मिति स्थितिः पुत्रिकाशौचं विवाहोर्ध्वं पितृकुलेन विद्यते शातीनां कुले
 न विद्यते विवाहात्पूर्वमपि इदमाशौचं पित्रोरुपमात्रं वर्तते इत्यभिप्रायः ४५
 ॥ ॥ इति षडशीलौ सगोत्राशौचप्रकरणम् ॥ यत्र तद्वाहिता कन्यापितृ
 गेहे प्रमीयते पित्रोः स्त्रिदिनमन्येषां बाहरित्येकं कुत्रिरे यत्र विवाहिता ७
 पितृ गेहे प्रमीयते तत्र पित्रोः स्त्रिदिनमाशौचमन्येषां शातीनां बाहरि

उक्तकन्यायाः पितामहपितृव्यादिभरणे स्नानमेव ५५ अधर्मा सधा

मेक उच्यते ४६ पितृगेहादतो न्यत्र यदि कन्या प्रमीयते पक्षिणी
 तत्र पित्रोः स्थानान्तेषामिति निश्चयः पितृगेहादतो न्यत्र यदि कन्या
 मृता भवति तत्र पित्रोः राशौचं पक्षिणी भवेत् अन्येषां शातीनां न वि
 द्यते इत्यर्थः ४७ पुत्रीगेहेऽथवा न्यत्र पितरौ प्रमृते यदि पुत्र्या स्त्रि
 दिनमाशौचं दशाहोर्ध्वं तरे भवेत् पुत्रीगेहे न्यत्र वा देशे प्रमृते तौ स्यातां
 पुत्र्या स्त्रिदिनमाशौचमिति निश्चयः ४८ भगिनी नित्ये भ्राता मृत
 श्वेन तस्मत्तकं भगिन्या स्त्रिदिनं श्रोतुं न तु स्यात् भगिनी पतेः भगिनीगे
 हे भ्राता मृत श्वेन दाम् तस्मत्तकं भगिन्या स्त्रिदिनमुक्तं भगिनी पतेः स्मृ
 नेव हि ४९ एवं भ्रातृगृहे यत्र भगिनी चेद्विपद्यते भ्रातुः स्त्रिदिनमा
 शौचं भ्रातृपत्न्या स्मृतेव हि स्पष्टमेव ५० अथान्यत्र मृतो भ्राता
 भगिनी वा विपद्यते भगिन्याः पक्षिणी तत्र भ्रातुश्चाशौचमिष्यते स्व
 गेहादन्यत्र भ्राता मृतो भगिनी वा मृता तयोः पक्षिणी आशौचं त्वमिष्य
 ते ५१ एनं पित्रोर्भगिन्यौ ये ये पितामहयोः सधा ये मातामहयोश्चैव

आ भगिन्यौ तस्य ज्ञाश्रया मातुः काः स्वस्य पुत्रेभ्यः पत्न्यश्चैवां प्रजास्तथा
 मातुः श्रौतसर्वेषु पक्षिणी स्वर्गहेत्यहं पित्रोर्भगिन्यौ ये पितामहयो
 स्तथा ये पितामहयोर्भगिन्यौ तयोः प्रजाश्रयाः स्वस्य मातुः कश्चयेपि
 पित्रोर्भानुका स्तेषां पत्न्यश्च प्रजाश्रय पत्नी मातुः कतरश्चेति अत्र सर्वे
 पुनश्च पक्षिणी स्वर्गहेत्यहं मातुः च निष्ठा ५२ श्वश्रुश्च भुर
 जामातुः दौहित्रविपदि स्मृतं स्वर्गहेत्यहं तुल्यं पक्षिण्येव परत्र तु
 श्वश्रुश्च भुरजामातुः दौहितमरणे स्वर्गहेत्यहमेतेषां सर्वेषां समं प
 रत्र तु पक्षिण्येवेति निश्चयः ५३ मातामहे च तत्पत्न्यां आचार्ये च त्रिवा
 परत्र तु पक्षिण्येवेति निश्चयः ५४ मातामहे च तत्पत्न्यां आचार्ये च त्रिवा
 माचार्ये स्वर्गहेति वासरं परत्र तु पक्षिणी ॥ रुद्रित्विति असमीपस्थमे
 काहं सन्निधौ तु ग्रहमेवे ५४ गुरुशिष्यसहध्यायि मित्रश्रोत्रियति
 र्गमे दूरे ह पक्षिणी कार्यसमीपे श्रोत्रिये ग्रहं ५५ अनन्यशौचिना

मश्वरतद्वहेनिवसेद्यदि असगोत्रे पितृकोत्रैः समताशौच्यता भवेत्
 ५६ असगोत्रमपि प्रेतं दाहयेद्यः कथंचन सन्नाभिगोत्रिभिस्तुल्यमाशौ
 च्यमुनिभिस्तुल्यं असगोत्रं प्रेतं यः कथंचन दाहयेत् यादिवा दाहयेत् स
 चेदाहकोपि गोत्रिभिर्ज्ञातिभिस्तुल्यमाशौची भवेत् इति मुनिभिः स्मृतः ५७
 अंतर्दिगाहदाहे तु शेषतः शुचयो विष्ठाः बहिर्दिगाहदाहे तु दाहादि त्रिदिनं
 समं मरणदिवसे अमंत्रिकग्निना दग्ध्वा दद्यात्तद्वद्वेद्यदि पुनर्दहनं भवे
 त् तदा दद्यात्तद्वद्वेद्यदि अस्त्रिणाः सर्वे स्नानयः शुद्धाः भवन्ति यदा दशाहाव
 दिव्यदि पुनर्दहनं तदा दहनदिनमाशौच्य त्रिदिनमाशौच्यं कर्तुं श्रुतातीनां च
 सममितस्तु चित्तं सममित्युक्तं ५८ प्रागारोच्यग्रहाभावे पूर्वमाशौच्यं
 ह्युपश्रव्ये स्नातीनां त्रिदिनं समं प्राग्रहोत्त्रिदिनं कर्तुं न्येषां तु न विद्यते ॥
 प्रागारोच्यग्रहाभावे पूर्वमाशौच्यं ग्रहणाभावे पुनर्दहनादि स्नातीनां त्रिदि
 नं प्राग्रहणे विवर्तुं त्रिदिनमाशौच्यं स्नातीनां तु न विद्यते ५९ आरोच

(आ. स्पग्रहं येषां पूर्वनाभ्यनुगोत्रिणां अनेकादांतरे ये विदाहादित्रिदिनं
 समं गोत्रिणामाशौचस्य ग्रहणं मासश्च यदि अनेकांतरे ये सत्यविदहन्
 ९ दिनादित्रिदिनं कर्तुं श्रौत्रिदिनं च समं ६० प्राग्रहणं तु नैव स्यात्कर्तुं
 स्नातितयापि च कर्त्तव्यं चेन्न नयः पूर्वगृहे पूर्णं तथोदितं पूर्वमाशौच
 ग्राहिणां शास्तीनां पुनर्दहनकाळे आशौचं न विद्यते तदपि च पूर्वगृहे
 पिकर्तुं स्त्रिदिनमाशौचं विद्यते कर्त्तव्यं दितनयः यदि पूर्वमाशौचग्रह
 णभावे पुनर्दहनदिनादि पूर्वमाशौचं तथोदितमुक्तं ६१ इति षडशीतो
 सगोत्रवर्णशौचप्रकरणं ॥ उत्तमाधमसापि ज्येजनने मृतकैश्च उज्ज्वि
 माशौचमानं यत्तावदेव द्वयोरपि उत्तमाधमज्ञातिवैतज्ज्ञातकौ मृत
 केपि वा उत्तमाशौचपरिमाणं यत्तद्वयोरपि तावदेवाशौचं परिमाणं ६२
 अत्र द्वाभ्यां श्रद्धास्तु षोडशवत्सरात्परं मृत्युं समधिगच्छेन्मासा
 कुड्यंति वंधवाः ॥ अविवाहितश्च षोडशवत्सरात्परं मृत्युं प्राप्नुयात्

तस्य बांधवा मासा कुड्यंति तस्य श्रद्धास्तु षोडशवत्सरात्परं मृत्युं समधिगच्छेन्मासा
 ६३ स्वामिशौचेन दास्याद्यास्तु श्यामासा शुक्रमस्तु योग्यास्तु मासतोदा
 स्तीस्तु तीचेस्तु श्यतामियात् स्वामिशौचेनैव दास्याद्याः स्मृश्याभवन्ति
 मासा शुक्रमस्तु योग्यास्तु दासी यदि स्तुतिका भवति मासास्तु श्याभव
 ति ६४ अनुलोमाश्रितायास्तु भार्यायाः प्रसवे मृतौ तथा नौरसपुत्रस्य
 समीपे त्रिदिना कुडिचिः अनुलोमाश्रिता भार्या कीदृशी ब्राह्मणस्य द्वा
 त्रिज्जा ॥ रात्रौ वैश्यजा ॥ विशः शूद्रजा शूद्रस्य तन्मृतजा अन्तर्लोमाश्रि
 ता भार्यायाः प्रसवे मृतौ तथा नौरसपुत्रस्य अतनुमवस्य मृतौ न समी
 पे त्रिदिना कुडिर्भवति ६५ अमत्रतुदिना दन्त्यपूर्वपत्न्यादिनत्रया
 त्र वैजिकादिपुत्रबंधादनुसंधादध्यंमहं अमत्रतुदिना कुडिर्भवति
 इदं वाक्यं पूर्वोक्तलोकार्थेण अमत्रपूर्वपत्न्याः प्रसूतौ अस्यामृतौ
 च तस्य मृतमृतौ दिनत्रया कुडिर्भवति अमत्रपूर्वपत्न्याः अमत्रपूर्व

आ. साचासौपलीचअन्यपूर्वपलीतस्याः बीजसंबंधेवैजिकंतद्वैजिकासं
 १० बंधादध्याशौचं त्रिदिनेमवुरध्यात् अनुवृत्तंभवति ५५ अन्यपूर्वपली
 रुद्रासुत्रिदिनाकुट्टिरिष्यते तास्वेवंनान्यथापूर्वपलीकपंचाहेनविशुद्धं न
 तिअन्माःपूर्वेयासाताअन्यपूर्वपलीश्रुताअवरुद्राश्रुतासुदिनत्रमाकुट्टि
 र्भवति तास्वेनन्यपूर्वपलीरुद्रासुजातस्तत्कमेतस्तत्कमेवापचाहमाशौ
 चंभवति ५७ व्यभिचारादहीनेनजायेनासौत्रियेतवा त्रिदिनेकतुरेव
 स्यात्सविडानांतुनेष्टां अहीनेस्ववर्णेननेसमः अभिक्रोधिवा अनेनपु
 र्वेणव्यभिचारात्संभूतेजातकमेवामृतकमेवाआशौचंत्रिदिनेकतुरेवभव
 त् सपीडानांशालीनांतु ईष्टांस्तत्कंतुनविद्यतेइत्यर्थः ५८ स्वाध्या
 यजपहोमादीनाशौचंवीवर्जयेत्तदा संध्यांमुमनस्तुक्रियात्तुअर्घ्यामात्रं
 समंत्रकं स्पष्टमेतत् ५७ अशुचीनांनराणांतुद्रव्याण्याप्यशुचीनिह
 तास्मान्नान्यपिवज्यानिशुचीनामितिनिर्ययः दूदमपिस्पष्टं ७० इति १०
 षडशीतौसंकराशौचप्रकरणं ॥ ॥ क्षीराज्यदधितक्रावुतिकपुष्प

पेलंगुडं केशोकाक्षौब्ध्यांभूतंग्राह्यंस्वात्स्वाम्यनुज्ञया एतामपकद्र
 व्याणिअशुचीनामपिपदार्थस्वाम्यनुज्ञयासंभवतीतिग्राह्याणीत्यापिज्ञा
 यः ७१ संसर्गाद्यस्यवाशौचंयस्यातिक्रांतकाळजं तदीयस्यपदार्थस्य
 नाशौचंविद्यतेकथितं संसर्गादहंसंसर्गादन्यत्राशौचंयस्यातिक्रांतका
 लजं तदीयस्यपदार्थस्यआशौचंकनिनविद्यते ७२ वानप्रस्थयतिब्र
 ह्मचारिणःउच्यस्मत्ताः इतरेपिसमारब्धप्रयोगास्तुचयःसदा गृहस्था
 अधिउपक्रांतकर्मणः ७३ सूतकात्रासमारब्धमनेकाहंतुपद्रुतंका
 थिकंतत्प्रकुर्वीतनतुदानार्चनंजपं ७४ सूतकाहेषुयत्किंचिद्विद्वानाद्यत
 रित्वत्तं सूतकानंतरेत्वद्वितत्कर्तव्यमंतर्दिजेः ७५ अनारब्धेपिशोत्वा
 दौतत्कालेकक्षमेस्तति सद्योभ्रशयत्कुटुंबार्थेप्रायश्चित्तेतथापिद एकस्तत्कमप्येविकर्तव्यानि
 तंकुटुंबरक्षणार्थेप्रायश्चित्तेतथाआपदि एकस्तत्कमप्येविकर्तव्यानि
 ७६ प्रतेकार्यनिरुक्तानांकथितानांचपैतके क्षमिरक्षणाकृत्येमु राज्ञा

आ.

नृषितस्य च प्रेतकर्मकरिष्य इति संकल्पितानां पैतृक कर्मणि नि
मंत्रितानां राक्षाभरणकृत्येषु राजनिष्ठपुरुषस्यापि सततं कर्म कर्तव्यं
पु आशौचं न विद्यते ७७ तथा कर्मविपाकेषु न ज्ञेयानामयस्य च जन्म
भूतिपापानां निरासे न मरिष्यतः ७८ प्रेतकार्यधिकारार्थं कर्मप्यपि
च पैतृके ७९ उक्तातिवैतरिण्योश्च दाने प्रेताङ्गित्वेपि ७९ एवं विधानां
नान्येषां नाशौचं न च स्नानं कर्तव्यं नान्ये कर्मणि युथाप्युप्यस्तथैव
सः ८० सकर्त्ता यथाशुद्धस्तथैव न वीतकामतो दुर्मतः कश्चिन्ननीतः क्वी
वद्वत्ता तौ न तौ तस्य गोत्राणां नाशौचं नैवेद्यं नैवेद्यं ८१ प्रारभो वरणं य
हो संकल्प्येव तस्य त्रयोः नादीमुखं विवाहादौ श्राद्धे पाकपरिक्रिया व्रतादि
केशांतिकर्मणि विवाहादिके प्राप्ते आशौचं न विद्यते इत्युक्तं पूर्वेषां कर्मणां
प्रारभो इत्युक्तं प्राग्ग्रह्ये नैवेद्यं वरणं आरभ्य व्रतसत्रयोः संकल्प्यः प्रा
रभो विवाहकर्मणि नादीमुखं श्राद्धे पाकपरिक्रिया प्रारभो इति ८२ साती
चारिणः मातापित्रोर्मतौ ब्रह्मचारिणामप्यशौचता पितृभ्यामापितैस्त

२९

स्मादेव मेव लोदकं मातापित्रोर्मतौ ब्रह्मचारिणामप्यशौचता पितृभ्यामापितैस्त
ता तस्मात्कारणाद्ब्रह्मचारिभिः पितृभ्यां लोदकं देयमेव ८४ स्ना
नारेपि नयेन्नष्टापतिताये च दूषिताः दूधं न दधु रूदकं ते पितृभ्यां प्यन्नेन चै
व हि ८५ अस्नानपोजिनोये च ये च होमविवाजिताः नास्तिकाः किं भविष्यं
तस्तेषां भस्मात्सतकं लोकांतरे किं भविष्यतीति ये न दंति किं भविष्यं
एव क्व नास्तिकाः ८६ अस्नात्वा अप्यङ्गना च अदत्त्वा यस्तदुज्जते एनं
विधाय विप्रस्य भस्मात्सतकं न वेत्तु माधिनस्य कर्त्तव्यं श्राद्धं गृह्य
स्तस्य सर्वदा क्रियाहीनस्य सर्वस्य स्त्रीजितस्य निशेषतः व्यसनेनाभि
भूतस्य पराधीनस्य निशेषतः भूताश्रद्धा निहीनस्य भस्मात्सतकं न वेत्तु
त ८७ षडशीतिरयं भस्मावच्छेदकनिबन्धनात् कौशिकादित्य
बन्धत्वा कौशिकादित्य इत्यपि इत्याशौचप्रकरणं बालस्त्वतर्द्धा
हेतुप्रेतत्वं यदि गच्छति सद्यः वा विशुद्धिस्त्या सर्वेषां च मतं न वेत्तु मृतानां
मुपतीतिः प्राक् मुक्तये निष्ठुमुप्ये केशादिभिरभ्यर्च्य कृष्णे संकर्म

नित्यार्थः चित्तपुत्र्योः स्वस्वपरीक्षोपनिष्पन्नपरस्परं अनेकांशं त
राहेतुपक्षिणीनैवहीयते ते १ इति षडशीत्याशौचप्रकरणं ॥
अस्यानुपूर्वम्

929